

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 35/2023-49

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej spoločnosťou JUDr. Alojz Baránik, advokát s. r. o., Mateja Bela 846/8, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Alojz Baránik, proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Cdo 146/2020 z 28. júla 2022 takto

r o z h o d o l :

1. Rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Cdo 146/2020 z 28. júla 2022 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Cdo 146/2020 z 28. júla 2022 **z r u š u j e** a vec mu **v r a c i a** na ďalšie konanie.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** náhradu trov právneho zastúpenia **492,31 eur**, ktorú **j e p o v i n n ý** Najvyšší súd Slovenskej republiky zaplatiť právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 14. novembra 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“), základného práva na súdnu ochranu

a na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 2 Cdo 146/2020 z 28. júla 2022. Požaduje ďalej, aby bol rozsudok najvyššieho súdu zrušený a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie. Domáha sa tiež priznania finančného zadosťučinenia 5 000 eur do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu, ako aj náhrady trov konania 492,31 eur na účet právneho zástupcu do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.

2. Z ústavnej sťažnosti a pripojených listinných dôkazov vyplýva nasledovný skutkový stav veci:

3. Manželia [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobca 1“) a [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobkyňa 2“, obaja spolu aj „žalobcovia“) si pred 20. januárom 1999 požičali od manželov [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaný 1“) a [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaná 2“, obaja spolu aj „žalovaní“) sumu 1 330 000 Sk, ktorú sa zaviazali vrátiť do 20. januára 2000. Ako záruku splatenia tohto dlhu menovaní uzavreli zmluvu o zriadení záložného práva a o obmedzení prevodu nehnuteľností, na základe ktorej bolo na rodinný dom žalobcov súp. č. 139 a pozemok, parc. č. 292/5 (zastavaná plocha a nádvorie), [REDAKOVANÉ] pre kat. úz. [REDAKOVANÉ]), zriadené záložné právo v prospech žalovaných. V tejto zmluve bolo dohodnuté, že v prípade nezaplatenia dlhu žalobcovia predajú nehnuteľnosti žalovaným a uvoľnia ich do jedného mesiaca (t. j. do 20. februára 2000). Žalobcovia dlh v dohodnutej dobe nevrátili. Dňa 28. marca 2001 (teda takmer 14 mesiacov po splatnosti pohľadávky zabezpečenej záložným právom) žalobcovia a žalovaní uzavreli kúpnu zmluvu v znení dodatku z 21. mája 2001, ktorou žalobcovia previedli na žalovaných vlastnícke právo k nehnuteľnostiam evidovaným na [REDAKOVANÉ] pre kat. úz. [REDAKOVANÉ]. V zmluve bolo súčasne uvedené, že dohodnutá kúpna cena vo výške 1 330 000 Sk bola pred podpisom zmluvy v celosti vyplatená do rúk žalobcov.

4. Vklad kúpnej zmluvy do katastra bol povolený 6. júna 2001. Od tohto dátumu boli ako vlastníci zapísaní žalovaní, ktorí riadne platili daň z nehnuteľností a iné miestne dane a poplatky vrátane poplatku za komunálne odpady. Keďže aj potom, ako sa žalovaní stali vlastníkmi, im žalobcovia sľubovali, že dlh vrátia, nechali ich žalovaní užívať nehnuteľnosti bez toho, aby za to chceli nájomné. Dokonca žalovaní uzavreli so žalobkyňou 2 dňa 30. marca 2009 zmluvu o budúcej zmluve, v ktorej sa dohodli, že do 30. marca 2011 uzavrú kúpnu zmluvu, podľa ktorej žalovaní ako budúci predávajúci predajú nehnuteľnosti žalobkyňi 2 za kúpnu cenu 1 330 000 Sk, ak ich žalobkyňa vyzve na podpísanie takej kúpnej zmluvy. K výzve na uzavretie kúpnej zmluvy však nedošlo. Z toho dôvodu žalovaní požiadali žalobcov, aby im za užívanie nehnuteľností platili mesačné nájomné vo výške 300 eur. S tým žalobcovia nesúhlasili. Dňa 3. augusta 2011 preto žalovaní žalobcom zrušili trvalý pobyt v rodinnom dome a zaslali im výzvu na vystaňovanie sa z rodinného domu.

5. Žalobcovia rodinný dom nevypratali. Namiesto toho 21. septembra 2011 podali proti žalovaným žalobu, ktorou sa domáhali určenia neplatnosti kúpnej zmluvy v spojení s požiadavkou na vydanie predbežného opatrenia, aby žalovaní s nehnuteľnosťami počas súdneho sporu nemohli nijako nakladať. Neplatnosť kúpnej zmluvy namietali jednak preto, že sa ňou nahrádzala záložná zmluva (čím sa obchádzal zákon), ale aj preto, že v skutočnosti nechceli nehnuteľnosti predať, a preto ich vôľa pri uzatváraní kúpnej zmluvy nebola vážna.

6. V konaní vedenom na Okresnom súde Komárno (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 13 C 270/2011 súd posudzoval, či žalobcovia majú naliehavý právny záujem na požadovanom určení neplatnosti kúpnej zmluvy, ako i to, či je kúpna zmluva platná a kto je vlastníkom nehnuteľností.

7. V poradí tretím rozsudkom okresného súdu č. k. 13 C 270/2011-269 zo 14. marca 2017 bola žaloba opäť zamietnutá, a to pre nedostatok naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení neplatnosti kúpnej zmluvy.

8. Proti tomuto rozsudku súdu prvej inštancie žalobcovia podali odvolanie. Krajský súd vo veci nariadil pojednávanie na 12. december 2019. Tohto pojednávania sa však žalovaný 1 už nedožil, a preto jeho dedičia (vrátane sťažovateľky) požiadali krajský súd, aby pokračoval v konaní s nimi. Krajský súd rozhodol, že v konaní bude pokračovať so synom žalovaného 1 [REDAKOVANÉ] ml. (ďalej len „nový žalovaný“) a s jeho dcérou [REDAKOVANÉ] (sťažovateľka).

8.1. Právny zástupca žalovanej 2, nového žalovaného a sťažovateľky na pojednávaní opakovane uviedol dôvody, pre ktoré nemôže byť daný naliehavý právny záujem žalobcov na určení neplatnosti kúpnej zmluvy vrátane toho, že aj keby bola kúpna zmluva neplatná, je potrebné zaoberať sa otázkou vydržania vlastníckeho práva. Krajský súd považoval existenciu naliehavého právneho záujmu na určení za danú. Na to právny zástupca žalovaných sa začal vyjadrovať k skutkovému stavu, k vykonaným dôkazom a jednotlivým tvrdeniam strán sporu uvedeným v priebehu konania a tvrdil, že kúpna zmluva nebola simulovaným právnym úkonom a že neexistuje ani iný dôvod, pre ktorý by kúpna zmluva mala byť neplatná. Podľa tvrdenia sťažovateľky krajský súd však uviedol, že žiadne ďalšie vyjadrenia v tejto veci nie sú potrebné a v odvolacom konaní platí zákaz novôt, aj keď v skutočnosti o žiadne novoty nešlo, preto sa skúmaním vôle zmluvných strán nijako nezaoberal.

9. Rozsudkom krajského súdu č. k. 12 Co 124/2017-358, 12 Co 125/2017 z 12. decembra 2019 bol rozsudok okresného súdu zo 14. marca 2017 zmenený tak, že bola určená neplatnosť kúpnej zmluvy.

10. Podľa názoru krajského súdu už v uznesení č. k. 5 Co 697/2015-245 z 29. júna 2016 bola konštatovaná danosť naliehavého právneho záujmu žalobcov od začatia konania a tento stav trvá i naďalej. Nadobudnutie platnosti a účinnosti Civilného sporového poriadku od 1. júla 2016 na tom nič nezmenilo, keďže konanie vo veci začalo ešte pred týmto termínom. Z vykonaného dokazovania je jednoznačne preukázané, že účastníci kúpnej zmluvy nemali vôľu predať a kúpiť dotknuté nehnuteľnosti. V priebehu konania sa opakovane vyjadrovali, že kúpna zmluva mala byť zabezpečením návratnosti pôžičky. Kúpna zmluva bola uzatvorená z opatrnosti pre účely splatenia pôžičky. Z vyjadrení sporových strán je zrejmé, že kúpnu zmluvou chceli zabezpečiť návratnosť finančných prostriedkov poskytnutých žalobcom. Teda ich vôľa ako účastníkov kúpnej zmluvy nebola vážna a zmluvou sa v skutočnosti sledoval buď záloh alebo dočasný prevod vlastníckeho práva na čas, kým žalobcovia vrátia požičané peniaze. Kúpnu zmluvou bol zastretý iný právny úkon. Ide teda o simulovaný právny úkon, ktorý je neplatný pre nedostatok skutočnej vôle urobiť tento úkon.

11. Dňa 4. marca 2020 zomrel nový žalovaný, v dôsledku čoho na strane žalovaných vystupovali žalovaná 2 a sťažovateľka. Proti rozsudku krajského súdu podali 9. marca 2020 dovolanie doplnené podaním zo 7. apríla 2020.

12. V priebehu dovolacieho konania 3. augusta 2021 žalovaná 2 zomrela, v dôsledku čoho na strane žalovaných zostala už len sťažovateľka.

13. Rozsudkom najvyššieho súdu č. k. 2 Cdo 146/2020 z 28. júla 2022 bolo dovolanie zamietnuté. Tento rozsudok bol právnomu zástupcovi sťažovateľky doručený 13. septembra 2022.

14. Podľa názoru najvyššieho súdu obsah spisu nedáva podklad pre záver, že krajský súd odôvodnil rozsudok spôsobom zakladajúcim procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku, keďže sa vysporiadal so všetkými podstatnými a rozhodujúcimi skutočnosťami. Jeho myšlienkový postup je v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen poukazom na všetky rozhodujúce skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal.

15. Vo vzťahu k prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku je najvyšší súd toho názoru, že krajský súd sa od judikatúry najvyššieho súdu neodklonil.

15.1. Z rozhodnutí uvedených v dovolaní (č. k. 1 Cdo 103/2018, č. k. 5 Cdo 31/2011) jasne vyplýva, že *„za nedovolenú možno považovať určovaciu žalobu, pokiaľ neslúži potrebám praktického života, ale len k zbytočnému rozmnožovaniu sporov; ak však určovacia žaloba vytvára pevný právny základ pre právny vzťah účastníkov sporu, je prípustná aj napriek tomu, že je možná (prípadne) i iná žaloba (viď rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky publikované v časopise Zo súdnej praxe pod č. 40/1996)“*. Vyplýva z toho, že určovacia žaloba je prípustná aj v prípadoch, ak je možné brániť svoje práva aj iným druhom žaloby a ak sa daným rozhodnutím vyrieši spor medzi stranami, čo sa jednoznačne dá aplikovať aj na danú situáciu.

15.2. V rozhodnutí č. k. 5 Obo 12/2018 sa uvádza, že *„ak vyriešenie určitej otázky neznamena úplné vyriešenie obsahu spornosti daného právneho vzťahu resp. ak požadované určenie má povahu len predbežnej otázky vo vzťahu k posúdeniu, či tu je alebo nie je právny vzťah alebo právo“*. Podobne aj v rozhodnutí č. k. 2 Obdo V/11/2019 sa uvádza, že *„naliehavý právny záujem na určovacej žalobe nie je daný vtedy, ak by požadované určenie viedlo len k zbytočnému rozmnožovaniu sporov. Tu ide predovšetkým o prípady, kedy sa žalobca domáha žalobou určenia neplatnosti právneho úkonu s tým, aby následne mohol žalobca podať žalobu na plnenie (napr. žalobu na vydanie bezdôvodného obohatenia alebo žalobu na náhradu škody), alebo inú určovaciu žalobu (napr. žalobu o určenie vlastníckeho práva)“*. Ani od týchto názorov sa odvolací súd neodklonil.

15.3. Prípustná je len taká určovacia žaloba, ktorou sa vytvára právny základ pre právny vzťah strán sporu, a tým sa predíde prípadným ďalším žalobám (6 Cdo 392/2013). Keďže predmetný právny úkon účastníci zmluvy simulovali, je z dôvodu absencie vážnosti ich vôle absolútne neplatný v súlade s ustanovením § 41a ods. 2 v spojení s ustanovením § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Žalobcovia sú po celý čas konania v katastri nehnuteľností (aj v súčasnosti) vedení ako vlastníci predmetných nehnuteľností, v dôsledku čoho daným súdnym rozhodnutím je ich vlastnícke právo jednoznačne určené a nepotrebujú následne podávať ďalšie žaloby. Daným určením neplatnosti

kúpnej zmluvy došlo k úplnému vyriešeniu obsahu spornosti právneho vzťahu, resp. nedôjde k zbytočnému rozmnožovaniu sporov.

15.4. V danom prípade teda krajský súd nevyjadril žiadny právny názor, úvahu alebo konštatovanie, ktorými by sa odklonil od týchto právnych záverov vyjadrených v rozhodnutiach najvyššieho súdu. Bolo preto potrebné dospieť k záveru, že stanovisko krajského súdu týkajúce sa prípustnosti žaloby na určenie nepredstavuje odklon od doterajšej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku.

II.

Argumentácia sťažovateľky

16. V súvislosti s namietaným porušením práva na súdnu ochranu a na spravodlivý súdny proces je sťažovateľka presvedčená, že dovolací rozsudok najvyššieho súdu dostatočne nereaguje ani na jeden zo základných argumentov uvedených v dovolaní, teda na argumenty týkajúce sa (ne)existencie naliehavého právneho záujmu, ale ani na argumenty namietajúce nedostatočne zistený skutkový stav a odopretie práva vyjadriť sa k vykonaným dôkazom.

17. Najvyšší súd v otázke danosti naliehavého právneho záujmu poukázal na rozhodnutia označené v dovolaní a uviedol, že je z nich zrejماً prípustnosť určovacej žaloby aj v prípadoch, ak je možné brániť právo aj iným druhom žaloby, a to pokiaľ sa daným rozhodnutím vyrieši spor medzi stranami, čo možno podľa názoru najvyššieho súdu jednoznačne aplikovať na danú situáciu. Toto tvrdenie najvyššieho súdu je absolútne nepravdivé, pretože sťažovateľka, resp. jej právni predchodcovia (žalovaní) opakovane a sústavne počas celého konania zdôrazňovali, že ak sa určí neplatnosť kúpnej zmluvy, vyvolá sa tým ďalší súdny spor o určenie vlastníckeho práva žalovaných, v dôsledku čoho takéto rozhodnutie nebude znamenať úplné vyriešenie obsahu spornosti právneho vzťahu strán konania. Najvyšší súd však nevysvetlil, prečo vlastne podľa neho bude práva neistota odstránená, keď je zrejmé, že to tak nebude.

18. Záver najvyššieho súdu, podľa ktorého účastníci zmluvy právny úkon iba simulovali, a tento je preto pre absenciu vážnosti vôle absolútne neplatný, považuje sťažovateľka za absolútny nezmysel, keďže záver o simulácii kúpnej zmluvy nebol počas konania nijako preukázaný. Ďalším absurdným záverom najvyššieho súdu je tvrdenie, podľa ktorého sú žalobcovia po celý čas konania (aj v súčasnosti) vedení v katastri nehnuteľností ako vlastníci sporných nehnuteľností, v dôsledku čoho je ich vlastnícke právo jednoznačne určené a nepotrebujú následne podávať ďalšie žaloby. Tento záver však nie je pravdivý. Práve naopak, žalovaní (t. j. právni predchodcovia sťažovateľky) boli zapísaní na [REDAKOVANÉ] pre kat. úz. [REDAKOVANÉ] ako vlastníci nehnuteľností, a to od 6. júna 2001, keď bol povolený vklad spornej kúpnej zmluvy do katastra nehnuteľností. Žalobcovia boli zapísaní do katastra nehnuteľností až potom, keď nadobudol právoplatnosť rozsudok krajského súdu z 12. decembra 2019, a to na základe záznamu č. k. Z-4465/21 z 13. júla 2021. Zároveň z toho vyplýva, že žalovaní boli zapísaní ako vlastníci nehnuteľností po dobu viac ako 20 rokov. Je prejavom absolútnej svojvôle najvyššieho súdu nevziať do úvahy tak základnú vec, akou je skutočnosť, že žalovaní boli po celý čas zapísaní ako vlastníci, pričom od tohto faktu odvodzovali aj možnosť vydržania vlastníckeho práva pre prípad, že by sa kúpna zmluva považovala za neplatnú. Žalobcovia podali žalobu o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy 21. septembra 2011, žalovaní boli zapísaní ako vlastníci od 6. júna 2001. Do podania žaloby

žalobcovia vlastnícke právo žalovaných nikdy nijako nespochybňovali a žalovaní po dobu viac ako 20 rokov platili za nehnuteľnosti dane, poplatky za komunálne odpady a iné.

19. Je pravdou, že žalobcovia už ďalšie žaloby podávať nepotrebujú. Podat' žalobu však musí sťažovateľka, pretože aj keď sa zmieri s tým, že kúpna zmluva je neplatná (s čím vôbec nesúhlasí), jej právni predchodcovia (žalovaní) boli viac ako 10 rokov v dobrej viere, že sú vlastníkami nehnuteľností, ktoré má ona právo zdediť. Preto nie je možné ani zd'aleka konštatovať, že určením neplatnosti kúpnej zmluvy došlo k úplnému vyriešeniu obsahu spornosti právneho vzťahu a že nedôjde k ďalším súdnym sporom. Toto konštatovanie najvyššieho súdu nemá absolútne žiadny základ v súdnom spise.

20. Skutočnosť, že v priebehu odvolacieho pojednávania nebolo právnenému zástupcovi žalovaných umožnené v plnej miere sa vyjadriť, je zrejmá zo zvukového záznamu z odvolacieho pojednávania krajského súdu z 12. decembra 2019. Najvyšší súd sa s touto námietkou nijako nevysporiadal a nevedel, z akého právneho predpisu, judikátu či inej normy má vyplývať, že právnenému zástupcovi žalovaných nie je umožnené na pojednávaní vyjadriť sa k dokazovaniu a tvrdeniam strán vysloveným v priebehu súdneho konania.

21. Druhou základnou otázkou konania bolo ustálenie, či kúpna zmluva je alebo nie je platná. Okresný súd žalobu opakovane zamietol pre nedostatok naliehavého právneho záujmu, v dôsledku čoho ani nezisťoval cieľ sledovaný účastníkmi zmluvy, hoci táto povinnosť bola zrejmá zo zrušujúceho uznesenia krajského súdu č. k. 5 Co 18/2013-171. Krajský súd však napriek tomu skutkový stav v uvedenom smere sám nedoplnil, teda nezisťoval a nezistil, aký cieľ sledovali účastníci zmluvy z objektívneho hľadiska, neskúmal, či kúpna zmluva nemala byť spôsobom splatenia pôžičky a či takýto postup nie je obchádzaním zákona. Rovnako sa nezaoberal tým, či prevod zálohu je v súlade so zákonom, keďže záložná zmluva nebola zrušená. Na postup krajského súdu preto nepochybne možno aplikovať jeho vlastné zistenie o predčasnosti záverov o existencii disimulovaného úkonu a o neplatnosti kúpnej zmluvy z dôvodu simulácie. Ani v jednom rozhodnutí okresného súdu a krajského súdu nie je dostatočne odôvodnené, na základe čoho by mala byť kúpna zmluva neplatná a z akého dôvodu by malo ísť o simulovaný právny úkon. V skutočnosti žalovaní, ale ani žalobcovia uzavretie kúpnej zmluvy nesimulovali, vedeli, čo podpisujú, chápali význam kúpnej zmluvy, uzavreli ju slobodne a vážne s vedomím, že nastane prevod vlastníckeho práva, pričom všetky tieto následky aj zamýšľali, keďže kúpnu zmluvu uzavrieť chceli.

22. V súvislosti s namietaným porušením práva vlastníť majetok je podstatné, že žalobcovia si požičali od žalovaných sumu 1 330 000 Sk, ktorú žalovaným do dohodnutej doby (20. januára 2000) nevrátili. Žalovaní sa pokúšali so žalobcami dohodnúť, avšak neúspešne. Na zabezpečenie svojej pohľadávky mali zriadené záložné právo, ale keby dom žalobcov dali vydražiť, išlo by o nezvratný krok, v dôsledku ktorého by žalobcovia prišli o strechu nad hlavou. Preto takmer 14 mesiacov po splatnosti pohľadávky zabezpečenej záložným právom došlo k uzavretiu kúpnej zmluvy s tým, že kúpna cena bola zaplatená započítaním vzájomných pohľadávok žalobcov a žalovaných. Z dosiaľ uvedeného vyplýva, že žalobcovia nevrátili žalovaným požičané peniaze, ale udržiavali ich v tom, že tak urobia. Po dobu takmer 20 rokov žalovaní nemohli požívať žiadne úžitky zo svojho majetku, a to ani zo sumy 1 330 000 Sk, ale ani z nehnuteľností, ktoré im patrili a za ktoré platili dane a poplatky. Táto situácia zakladá aj porušenie práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, resp. čl. 1 dodatkového protokolu.

III.

Vyjadrenia najvyššieho súdu, žalobcu 1 a replika sťažovateľky

23. Z vyjadrenia podpredsedníčky najvyššieho súdu č. KP 3/2023-64, Cpj 38/2023 z 9. februára 2023 doručeného ústavnému súdu poštou 20. februára 2023 vyplýva, že najvyšší súd ponecháva rozhodnutie o ústavnej sťažnosti na úvahe ústavného súdu a súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.

24. Z vyjadrenia členky senáty 2 C, resp. sudkyne spravodajkyne sp. zn. Cpj 38/2023 z 9. februára 2023, adresovaného predsedníčke občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktoré bolo pripojené k vyjadreniu podpredsedníčky najvyššieho súdu, v súvislosti s námietkou sťažovateľky, podľa ktorej najvyšší súd dostatočne nereagoval na argumenty týkajúce sa (ne)existencie naliehavého právneho záujmu, na argumenty namietajúce nedostatočne zistený skutkový stav a odopretie práva vyjadriť sa k vykonaným dôkazom, ako aj na námietku nepreukázania záveru o simulácii kúpnej zmluvy, treba poukázať na ustanovenie § 442 Civilného sporového poriadku, v zmysle ktorého dovolací súd nie je oprávnený prehodnocovať skutkové závery odvolacieho súdu, lebo je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd. Súdna prax sa ustálila na názore, že ak súd nesprávne vyhodnotí niektorý z vykonaných dôkazov, môže byť jeho rozhodnutie z tohto dôvodu vecne nesprávne, avšak táto skutočnosť sama osebe prípustnosť dovolania nezakladá (napr. R 42/1993 a iné).

25. Krajský súd ustálil z vykonaného dokazovania, že účastníci kúpnej zmluvy, a to žalobcovia a právny predchodca žalovaných, ako aj žalovaná 2 nemali vôľu predat' a kúpiť dotknuté nehnuteľnosti. Krajský súd považoval za preukázané, že kúpnu zmluvu uzatvorili z opatrnosti pre účely splatenia pôžičky. Preto predmetnou kúpnu zmluvou mali obe strany vôľu zabezpečiť si pre právneho predchodcu žalovaných, resp. žalovanú 2 návratnosť finančných prostriedkov poskytnutých žalobcom. Predmetnou kúpnu zmluvou bol zastretý iný právny úkon, išlo teda o simulovaný právny úkon, ktorý je neplatný pre nedostatok skutočnej vôle konajúcich subjektov urobiť tento úkon. Dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces, čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku, avšak dovolací súd takúto vadu v posudzovanom spore nezistil.

26. Sťažovateľka uviedla, že je pravdou, že žalobcovia už ďalšie žaloby podávať nepotrebujú. Podľa nej však podať žalobu musí ona, pretože aj keď sa zmieri s tým, že kúpna zmluva je neplatná, jej právni predchodcovia (žalovaní) boli viac ako 10 rokov v dobrej viere, že sú vlastníkami nehnuteľností, ktoré má ona právo zdediť. Podľa nej nie je možné konštatovať, že určením neplatnosti kúpnej zmluvy došlo k úplnému vyriešeniu obsahu spornosti právneho vzťahu a že nedôjde k ďalším súdnym sporom. Čo sa týka naliehavého právneho záujmu, bolo zrejmé, že predmetom konania je žaloba o neplatnosť kúpnej zmluvy. Žalobcovia sú vedení ako vlastníci predmetných nehnuteľností, a predmetným súdnym rozhodnutím je preto ich vlastnícke právo jednoznačne určené a nepotrebujú následne podávať ďalšie žaloby. Predmetom tohto konania však nebola otázka vydržania vlastníckeho práva k týmto nehnuteľnostiam, ktorú následne v konaní

namietali žalovaní. Bolo zrejme konštatovať, že odvolací súd sa nijakým spôsobom neodklonil od rozhodnutí najvyššieho súdu č. k. 1 Cdo 103/2018, 5 Cdo 31/2011, 5 Obo 12/2018 a č. k. 2 ObdoV 11/2019.

27. Taktiež je zjavné, že postupom krajského súdu neboli porušené práva sťažovateľky, bolo jej umožnené zúčastniť sa na pojednávaní a vyjadriť sa ku všetkým podstatným právnym, ako aj skutkovým stránkam veci. Toto sťažovateľka v dovolaní pod prípustnosťou v zmysle § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku ani nerozporovala.

28. Rozsudok najvyššieho súdu nezasahuje do základných práv a slobôd, nie je arbitrárny, ale ani ústavne neutržateľný, je dostatočne podrobne, zrozumiteľne a presvedčivo odôvodnený. Spoločne odpovedá na všetky podstatné otázky položené dovolaním v súlade so zákonom a osobitnou povahou dovolacieho konania. Konajúci senát sa vysporiadal so všetkými podstatnými dôvodmi, ktoré mohli potenciálne spôsobiť dôvodnosť dovolania a nie je dôvod sa od právneho názoru senátu odchyľovať, keďže rozhodol v súlade so súvisiacimi ustanoveniami Civilného sporového poriadku a rozhodovacej praxe dovolacích senátov civilného kolégia najvyššieho súdu. Odôvodnenie rozsudku je plne v medziach stanovených Civilným sporovým poriadkom a judikatúrou ústavného súdu, ako aj Európskeho súdu pre ľudské práva.

29. Z vyjadrenia žalobcu 1 (zastúpeného Advokátskou kanceláriou [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ]) z 15. februára 2023 doručeného ústavnému súdu elektronicky toho istého dňa, ktorou reaguje na prijatú ústavnú sťažnosť, vyplýva, že ju považuje za nedôvodnú.

30. Sťažovateľka za podstatu ústavnej sťažnosti považuje nezaobranie sa možnosťou vydržania zo strany krajského súdu a najvyššieho súdu. Táto námietka je však nesprávna a nedôvodná, keďže najvyšší súd v dovolacom konaní nemá právo skúmať skutkové tvrdenia a skúma v prvom rade iba existenciu, resp. neexistenciu dovolacieho dôvodu, pričom s touto otázkou sa náležite vysporiadal.

31. Žalobcovia už v podanom odvolaní poukázali na nemožnosť vydržania vlastníckeho práva zo strany žalovaných, a to tak teoreticky, ako aj prakticky, keďže žalovaní nehnuteľnosti nikdy v držbe nemali.

32. V súvislosti s otázkou naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení žalobcovia v odvolaní zdôraznili, že je jedno, či sa uplatňuje určenie neplatnosti zmluvy, alebo určenie vlastníckeho práva, keďže výsledný efekt je totožný (je ním spätný prevod vlastníctva na žalobcov). S týmto názorom súhlasili tak krajský súd, ako aj najvyšší súd.

33. Pokiaľ sťažovateľka tvrdí, že pri uzavretí kúpnej zmluvy nešlo o simulovaný právny úkon a že všeobecné súdy nezistovali, aký cieľ sa sledoval uzavretím kúpnej zmluvy, ide o nepravdivé tvrdenia. Vyplýva to už z prvej výpovede žalovaného 1 na pojednávaní okresného súdu 12. júna 2012, keď uviedol: „*Toto záložné právo bolo vyznačené aj na LV a veľmi som sa zľakol, keď tam boli vyznačené následne aj ďalšie záložné práva v prospech DÚ Kolárovo, resp. keď exekútor Liščák vydal exekučný príkaz na vykonanie exekúcie predajom uvedených nehnuteľností, ktorý nám bol doručený. Veľmi som sa zľakol, že v rámci exekúcie prídem o zábezpeku mojej pôžičky z roku 1999 a preto som žalobcom ponúkol pôžičku na vyčistenie ich LV s tým, že ako náhradu mojich investícií mi predajú svoj rodinný dom, aby som mal istotu, že budem uspokojený. My s manželkou sme pred podpisom kúpnej zmluvy z marca 2001 o kúpe RD vo vlastníctve žalobcov nemali záujem, nechceli sme ho kúpiť.*“ Následne uviedol: „*Rodinný dom žalobcov sme kupovať nechceli.*“ Túto

výpoveď žalovaný 1 na pojednávaní okresného súdu konanom 21. septembra 2012 potvrdil, keď uviedol: „*Áno, kúpna zmluva z 28.3.2001 slúžila na zabezpečenie našej pohľadávky voči obom žalobcom zo zmluvy o pôžičke z roku 1999 na sumu 1.330.000,- Sk...*“. Účel a zmysel kúpnej zmluvy je preto jednoznačný.

34. Na protizákonnosť, neplatnosť a nespravodlivosť kúpnej zmluvy poukázali žalobcovia už v žalobe, ako aj vo vyjadrení z 8. júna 2020 k dovolaniu, keď uviedli: «*Žalovaní na jednej strane vytýkajú odvolaciemu súdu údajný odklon od ustálenej rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít a na strane druhej v uvedených odsekoch dovolania robia to isté. Prezentujú právny názor, ktorý je v príkrom rozpore so stanoviskom Najvyššieho súdu SR, na ktoré žalobcovia poukázali už v samotnej žalobe a to rozhodnutie sp. zn. 2 MCdo 2/2006. V uvedenom stanovisku sa o.i. uvádza: „Podľa § 553 ods. 1 OZ môže byť splnenie záväzku zabezpečené prevodom práva dlžníka na veriteľa (tzv. zabezpečovacím prevodom práva). O zabezpečovací prevod práva ide vtedy, ak dlžník prevedie na veriteľa svoje právo (napríklad vlastnícke) s rozväzovacou podmienkou, že zabezpečený záväzok bude splnený. Zabezpečovacím prevodom tak dochádza k zmene v subjekte práva do momentu splnenia záväzku (v prípade jeho splnenia sa obnovuje pôvodný stav).“ V prejednávanej veci ale (na rozdiel od toho) bola dohodnutá zmena v subjekte práva bez dohodnutia možnosti obnovy pôvodného stavu.»*

35. Žalobcovia vo vyjadrení z 8. júna 2020 zaujali stanovisko aj k opätovnej námietke sťažovateľky o odňatí možnosti žalovaným vyjadriť sa ku dôkazom na odvolacom pojednávaní krajského súdu, keď uviedli: „*Slová, ktoré žalovaní podsúvajú ako vyjadrenie právneho zástupcu žalobcov sú zavádzajúce. Ten sa v skutočnosti ohradil voči minimálne neetickému jednaniu právneho zástupcu žalovaných. Uviedol len námietky proti rozsiahlemu prejavu, ktorý po predložení v písomnej forme obsahoval spolu až päť strán písaného textu. Jednalo sa o nekorektné a účelové konanie, nakoľko ku tak obsiahlemu prejavu je nemožné sa na počkanie bez prípravy adekvátne vyjadriť. Preto žiadal o odročenie pojednávania. Na otázku právneho zástupcu žalobcov položenú právnenému zástupcovi žalovaných prečo tak rozsiahle vyjadrenie nepredložil s dostatočným predstihom za účelom umožnenia sa ku nemu vyjadriť skôr neuviedol nič napriek tomu, že žalobcom vytýkal spôsobovanie prietahov v konaní. Splnenie zákonných podmienok na nadobudnutie vlastníckeho práva vydržaním žalovaní počas celého konania nepreukázali. Ku nimi tvrdenej oprávnenej držbe nikdy, a to ani len na krátky čas nedošlo a ani to nepreukázali.*“

36. K námietke sťažovateľky týkajúcej sa tvrdenia najvyššieho súdu, podľa ktorého žalobcovia boli po celý čas konania zapísaní v katastri nehnuteľností ako vlastníci sporných nehnuteľností, žalobca 1 uvádza, že je irelevantné, či právni predchodcovia sťažovateľky boli alebo neboli zapísaní na liste vlastníctva, pretože nepreukázali splnenie zákonných podmienok vydržania.

37. Z repliky právneho zástupcu sťažovateľky z 10. marca 2023 doručenej ústavnému súdu elektronicky toho istého dňa vyplýva, že reaguje na vyjadrenia najvyššieho súdu a žalobcu 1.

38. Sťažovateľka trvá na tom, že najvyšší súd nereagoval ani na jeden zo základných argumentov uvedených v dovolaní vrátane tých, ktoré sa týkali otázky naliehavého právneho záujmu na určovacej žalobe, nedostatočného zistenia skutkového stavu a odňatia možnosti vyjadriť sa pred krajským súdom.

39. Namiesto toho, aby sa najvyšší súd vyjadril ku konkrétnym otázkam nastoleným v dovolaní a v ústavnej sťažnosti, obmedzil sa len na všeobecné a formálne frázy nereflektujúce predmetné konanie. Namiesto toho, aby sa vyjadril, či je v poriadku postup krajského súdu na odvolacom pojednávaní 12. decembra 2019, iba konštatoval, že je „... zjavné, že postupom odvolacieho súdu neboli porušené práva sťažovateľky, bolo jej umožnené zúčastniť sa na pojednávaní a vyjadriť sa ku všetkým podstatným právnym, ako aj ku skutkovým stránkam veci“. Toto konštatovanie najvyššieho súdu je však nepravdivé, čo sa dá ľahko preukázať zvukovým záznamom z odvolacieho pojednávania krajského súdu.

40. Najvyšší súd nereaguje ani na námietku, podľa ktorej krajský súd skutkový stav nezistil a ani sa ním nezaoberal. Najvyšší súd preto zbytočne predostiera úvahy o tom, že bola preukázaná simulácia kúpnej zmluvy, keď z rozsudkov okresného súdu a krajského súdu vyplýva, že simulácia preukázaná nebola.

41. Absurdný je aj záver najvyššieho súdu, podľa ktorého vlastnícke právo žalobcov je jednoznačne určené, a že preto nebolo potrebné zaoberať sa námietkou žalovaných o vydržaní vlastníckeho práva, a to s poukazom na to, že „Predmetom tohto konania však nebola otázka vydržania vlastníckeho práva k týmto nehnuteľnostiam zo strany žalovaných resp. ich právnych predchodcov, ktorí následne v tomto konaní namietali žalovaní“. Práve naopak, predmetom konania malo byť jednoznačne aj posúdenie otázky vydržania vlastníckeho práva, keďže žalovaní od začiatku tvrdili a preukázali, že aj keby bola kúpna zmluva neplatná, nehnuteľnosti vlastnili v dobrej viere po dobu viac ako 10 rokov ešte pred podaním žaloby, platili za nehnuteľnosti dane a poplatky a do podania žaloby nikto nikdy ich vlastnícke právo nespochybňoval. To, že sa krajský súd a najvyšší súd odmietli takouto závažnou skutočnosťou zaoberať, je jednoznačným pochybením z ich strany, lebo ak by sa preukázalo, že právni predchodcovia sťažovateľky nehnuteľnosti naozaj vydržali, nikdy by nemohol byť skonštatovaný naliehavý právny záujem žalobcov na určení neplatnosti kúpnej zmluvy.

42. Najvyšší súd sa vôbec nevyjadril ani k tomu, prečo považuje za správne uznesenie okresného súdu, ktorý nepripustil žalobcami navrhovanú zmenu petitu rozširujúcu žalobu aj o určenie ich vlastníckeho práva, resp. naopak, prečo považuje za správny petit na určenie neplatnosti kúpnej zmluvy.

43. V súvislosti s vyjadrením žalobcu 1 sťažovateľka poukazuje na to, že pokiaľ ide o nakladanie oprávneného držiteľa s vecou ako vlastnou, platí, že podstata nakladania s vecou ako vlastnou nespočíva v jej faktickom ovládaní, pretože fyzické ovládanie je len jedným z možných spôsobov nakladania s vecou už aj preto, že niektoré veci fyzicky držať nemožno. Držba nezaniká tým, že držiteľ vec zverí do dočasnej detencie niekomu inému alebo ju dá niekomu do nájmu, či ju vypožičia. Aj v týchto prípadoch zostáva držiteľom po dobu nájmu či výpožičky. Oprávnená držba nezaniká ani neprítomnosťou držiteľa, jeho hospitalizáciou, uväznením ani jeho nespôsobilosťou na právne úkony a jeho fyzickou nemožnosťou vec fakticky ovládať. Právni predchodcovia sťažovateľky prenechali užívanie svojich nehnuteľností žalobcom. Za užívanie svojho rodinného domu žalobcami najskôr nepožadovali nájomné, avšak postupom času ich na platenie nájomného vyzvali, no žalobcovia nájomné odmietli platiť. Následne potom, ako právni predchodcovia sťažovateľky žalobcom 3. augusta 2011 zrušili trvalý pobyt v rodinnom dome a 8. augusta 2011 im zaslali výzvu na vystaňovanie, podali žalobcovia na právnych predchodcov sťažovateľky žalobu.

To, že právni predchodcovia sťažovateľky v rodinnom dome nebývali, neznamená, že sa tým nejako oslabilo ich vlastnícke právo. Navyše, práve žalobcovia právnym predchodcom sťažovateľky zabránili v tom, aby mohli svoje nehnuteľnosti akokoľvek užívať, prípadne scudziť, pretože okrem žaloby podali aj návrh na nariadenie predbežného opatrenia, aby právni predchodcovia sťažovateľky nemohli so svojimi nehnuteľnosťami nijako nakladať.

44. Otázka vydržania vlastníckeho práv nebola „novou otázkou“, naopak, išlo o podstatnú námietku žalovaných, ktorú však krajský súd ignoroval (rovnako tak, ako aj najvyšší súd). Rozhodnutím najvyššieho súdu vznikla potreba ďalšieho súdneho sporu, v ktorom bude potrebné znova sa zaoberať otázkami, ktoré boli v konaní absolútne odignorované.

45. Žalobcom 1 citované a z kontextu vytrhnuté výroky žalovaného 1 nepreukazujú, že by všeobecné súdy zisťovali, aký cieľ sledovali účastníci uzavretím kúpnej zmluvy. Cieľom zmluvných strán bolo uzavrieť kúpnu zmluvu, ktorou sa prevedie vlastnícke právo k nehnuteľnostiam zo žalobcov na žalovaných.

46. Kúpna zmluva neslúžila na opätovné zabezpečenie pohľadávky právnych predchodcov sťažovateľky (tú už mali zabezpečenú záložným právom), ale cieľom kúpnej zmluvy bol prevod vlastníckeho práva zo žalobcov na žalovaných, pričom kúpna cena bola zaplatená započítaním. O tom, aké následky bude mať uzavretie kúpnej zmluvy, zmluvné strany vedeli a význam kúpnej zmluvy chápali.

47. Vyjadrenie, ktoré právny zástupca žalovaných na odvolacom pojednávaní krajského súdu začal prednášať, slúžilo najmä na zhrnutie priebehu konania, aby aj ostatné členky senátu krajského súdu vedeli, o čom je predmetný spor. Zároveň bolo aj záverečnou rečou. Neobsahovalo skutočnosti, ktoré by už predtým neboli v súdnom konaní spomenuté, prípadne nové dôkazy.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

48. Za hlavný argument podanej ústavnej sťažnosti treba podľa názoru sťažovateľky považovať tú okolnosť, či bola správne posúdená otázka danosti naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení neplatnosti kúpnej zmluvy. Sťažovateľka v tomto smere nesúhlasí so závermi najvyššieho súdu, keďže v danom prípade sa kladným rozhodnutím o neplatnosti kúpnej zmluvy spor medzi stranami nevyriešil, pretože právni predchodcovia sťažovateľky, ako aj samotná sťažovateľka v priebehu konania poukazovali na to, že aj keby mala byť kúpna zmluva neplatná, žalovaní nadobudli vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam dlhoročnou, dobromyseľnou a nerušenou držbou, teda vydržaním, a to aj napriek tomu, že nehnuteľnosti nemali priamo vo fyzickej držbe. Všeobecné súdy sa však týmto aspektom veci vôbec nezaoberali a najvyšší súd dospel k záveru o danosti naliehavého právneho záujmu s poukazom na judikatúru pripúšťajúcu určovaciu žalobu aj v prípadoch, ak je možné brániť právo aj iným druhom žaloby, a to pokiaľ sa daným rozhodnutím spor medzi stranami vyrieši (pozri body 16, 17 a 19).

49. Najvyšší súd uvádza v súvislosti s otázkou naliehavého právneho záujmu, že predmetom konania je žaloba o neplatnosť kúpnej zmluvy, pričom žalobcovia sú vedení ako vlastníci sporných nehnuteľností, predmetným súdnym rozhodnutím je ich vlastnícke právo jednoznačne určené, a preto nepotrebujú následne podávať ďalšie žaloby. Predmetom konania nebola otázka vydržania

vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam, išlo o námietku žalovaných uplatnenú v konaní (pozri bod 26).

50. Podľa názoru žalobcu 1 námietka sťažovateľky vytykajúca krajskému súdu a najvyššiemu súdu, že sa nezaoberali možnosťou vydržania, je nesprávna a nedôvodná, keďže najvyšší súd v dovolacom konaní nemá právo skúmať skutkové tvrdenia. Žalobcovia už v odvolacom konaní poukázali na nemožnosť vydržania vlastníckeho práva zo strany žalovaných, keďže žalovaní nehnuteľnosti nikdy v držbe nemali (pozri body 30 a 31).

51. Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Dedenie sa zaručuje.

52. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanoveným zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

53. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

54. Podľa čl. 1 prvej a druhej vety dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré stanovuje zákona a všeobecné zásady medzinárodného práva.

55. Ak súd alebo iný orgán koná vo veci uplatnenia práva osoby určenej v čl. 46 ods. 1 ústavy inak ako v rozsahu a spôsobom predpísaným zákonom, porušuje ústavou zaručené právo na súdnu alebo inú právnu ochranu. Právo na súdnu a inú právnu ochranu poskytuje ústava každému právu, ktoré je v právnom poriadku Slovenskej republiky upravené a ktorého sa zákonom ustanoveným postupom možno domáhať na súdnom alebo inom orgáne Slovenskej republiky. Poskytnutie práva na súdnu alebo inú právnu ochranu nie je možné obmedziť iba na základné práva a slobody tak, ako sú uvedené v druhej hlave ústavy. Obsah práva na súdnu a inú právnu ochranu uvedený v čl. 46 ods. 1 ústavy nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Jeho obsahom je i zákonom upravené relevantné konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky.

56. Ústavný súd vychádza z tej nespornej skutočnosti, že žalovaní (a následne aj sťažovateľka ako ich právna nástupkyňa) sa v konaní o žalobe o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy podanej žalobcami bránili alternatívne (popri tvrdení, že kúpna zmluva je zo všetkých namietaných hľadísk platná) aj tým, že i keby mala byť kúpna zmluva neplatná, aj tak vlastnícke právo v čase podania žaloby žalobcov by už nadobudli viac ako 10-ročnou dobromyseľnou a nerušenou držbou sporných nehnuteľností, teda vydržaním vlastníckeho práva. Rovnako je medzi účastníkmi konania nesporné, že krajský súd, ale ani najvyšší súd nevenovali tejto námietke pozornosť a nezaujali v súvislosti s ňou nijaké stanovisko.

57. Podľa názoru ústavného súdu ak sa žalovaná strana bráni proti žalobe požadujúcej určiť neplatnosť kúpnej zmluvy, ktorou žalovaná strana mala nehnuteľný majetok nadobudnúť, tvrdením, podľa ktorého bez ohľadu na platnosť, resp. neplatnosť kúpnej zmluvy vlastnícke právo nadobudla medzičasom (ešte pred podaním žaloby o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy) iným spôsobom, je

tým v dostatočnej miere spochybnená danosť naliehavého právneho záujmu žalujúcej strany na požadovanom určení neplatnosti kúpnej zmluvy, pretože potom nie je možné konštatovať, že určením neplatnosti kúpnej zmluvy dôjde k úplnému vyriešeniu obsahu spornosti právneho vzťahu a že nedôjde k ďalším súdnym sporom. Pokiaľ teda najvyšší súd sa nezaoberal s argumentáciou žalovanej o nadobudnutí vlastníctva k predmetnej nehnuteľnosti vydržaním a *ex ante* uzavrel danosť naliehavého právneho záujmu pri určení neplatnosti kúpnej zmluvy, porušil základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

58. Podľa § 133 ods. 2 a 3 písm. a) a b) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd uznesenie najvyššieho súdu č. k. 2 Cdo 146/2020 z 28. júla 2022 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu). Najvyšší súd je v ďalšom konaní vo veci podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v tomto náleze.

59. Základné právo vlastniť majetok (čl. 20 ods. 1 ústavy) a právo na majetok (čl. 1 dodatkového protokolu) sú práva hmotného charakteru. Vyslovením porušenia základných práv sťažovateľky označených v bode 1 výroku nálezu ústavný súd neprejudikuje otázku vlastníctva k označenej nehnuteľnosti. Túto *solus primus* musí všeobecný súd posúdiť a bez súčasnej ingerencie ústavného súdu určiť, či sťažovateľka je (nie je) vlastníčkou predmetnej nehnuteľnosti. Do tej doby okolnosti prípadu nenasvedčujú tomu, že by rozhodnutiami (postupom) všeobecných súdov došlo k formálnemu alebo faktickému zbaveniu majetku sťažovateľky. Preto ústavný súd dospel k záveru, že v prípade sťažovateľky nemohlo dôjsť k zásahu napadnutým uznesením najvyššieho súdu do jej práva vlastniť majetok, resp. do jej práva na majetok, preto v tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

60. S poukazom na závery uvedené v bodoch 57 a 58 už nie je potrebné, aby sa ústavný súd zaoberal ďalšími námietkami sťažovateľky uplatnenými v ústavnej sťažnosti. Ide o námietky týkajúce sa záverov o neplatnosti kúpnej zmluvy v dôsledku simulácie, ako aj o namietané porušenie práva vyjadriť sa k všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v súvislosti s odvolacím pojednávaním krajského súdu. Vzhľadom na záver o nedostatku naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti kúpnej zmluvy strácajú tieto ďalšie námietky praktický význam.

61. Požiadavke sťažovateľky na priznanie finančného zadosťučinenia v sume 5 000 eur nebolo možné vyhovieť (bod 4 výroku nálezu). Vyslovením porušenia označených článkov ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu najvyšším súdom, zrušením jeho rozsudku a vrátením veci na ďalšie dovolacie konanie bola sťažovateľke poskytnutá plná satisfakcia za porušenie jej práv. Preto priznanie finančného zadosťučinenia už neprichádzalo do úvahy.

62. Sťažovateľka požadovala priznanie náhrady trov konania 492,31 eur.

63. Sťažovateľke by za dva úkony právnej služby v roku 2022 (prevzatie a príprava zastúpenia a ústavná sťažnosť) patrila odmena vo výške dvakrát po 193,50 eur, ako aj dva režijné paušály po 11,63 eur. Za jeden úkon právnej služby v roku 2023 (replika na vyjadrenia najvyššieho súdu a žalobcu 1) by patrila odmena vo výške 208,67 eur a režijný paušál vo výške 12,52 eur. Celková suma odmeny a režijných paušálov by bola 631,45 eur, k čomu by patrila ešte aj daň z pridanej

hodnoty vo výške 126,29 eur. Úhrnom by preto išlo o sumu 757,74 eur. Keďže ale sťažovateľka požadovala priznať iba čiastku 492,31 eur, nebolo možné priznať jej viac, ako túto požadovanú sumu (bod 3 výroku nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. apríla 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu